

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 66.

V Ljubljani, ponedeljek dne 1. oktobra 1917.

Leto I.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 30. septembra. (K. ur.) Na vzhodnem in albanskem bojišču položaj neizpremenjen. — **Italijansko bojišče:** Na južnem delu banjske planote — sv. Duh in na sv. Gabrielu so bili včeraj zopet ljuti boji. Italijani niso nikjer prodri. — Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 30. septembra. (K. ur.) Zapadno bojišče: Vsled neugodnega izvida je bilo bojno delovanje pri vseh armadah manjše kakor prejšnje dni. Na Flandrskem je bil artiljerijski boj ob obrežju in zvečer ob Yseri do prekopa Comines-Ypern močan. Angleške poizvedovalne oddelke smo na mnogih mestih zavrnil. Pred Verdonom zmerno bojno delovanje. Naši letalci so napadli iznova luko in skladišča v Londonu, kakor tudi Ramsgate, Sheerness in Margate. Učinek bomb smo ugotovili na požarih. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana. — **Vzhodno bojišče:** Nobenih večjih bojnih delovanj. — **Macedonska fronta:** Med Ohridskim jezerom in Černo je bil ogenj živahnejši kakor navadno. Prvi gen. kvart. mojster: Ludendorff. Iz vojnega poročevalskega stana: Dunaj, 30. septembra: V treh dneh smo zrušili dva hangarja in dve letali. 27. sept. smo zrušili z bombami iz naših pomorskih letal hangar v Jesiju pri Ankoni in eno letalo; 29. zvečer je napadlo eno od naših zračnih pomorskih brodovij hangar v Ferrari, ki smo ga zadeli s tremi bombami. Letalo, ki je bilo v hangarju, je zgorelo, hangar je popolnoma zrušen. Vsa naša letala so se vrnila, čeprav so bila močno obstreljevana.

Za demokracijo in mir!

Govor sodr. V. Adlerja na seji poslanske zbornice 26. septembra.

Novo delavno dobo poslanske zbornice je otvoril ministrski predsednik z govorom, ki nas je vse očaral s svojo bogato vsebino. Od vsega srca moramo želeli, da se izpolni vsaj gotov odstotek želj, ki jih je izpregovoril. Vsa čast dobri volji vlade, a dobra volja še ni vse. Govor min. preds. ni bil le seznam stvari, po katerih naj stremimo, temveč predvsem seznam zaostalosti, pod katerimi trpimo. Ni bil le katalog naših upov, temveč

katalog grehov Avstrije.

Stojimo v sredi mrtvaških poljan. Ne govorim o stotitočih, ki so krvaveli v strelskih jarkih, ne o izgubi ljudske moči, ki jo imajo vsi narodi, temveč o mrtvaških poljanah in razvalinah, ki so jih ustvarili v naši notranjosti neodgovorni izgedi vojnega absolutizma. Nočem načeti vprašanja, kdo je zakrivil vojno, ker nas to ne približa miru. Zato se pa ne odrekamo za bodočnost, da raziščemo o krivdi tudi tukaj. Vendar pa moram tukaj spomniti na to, da so sklenili socialistični poslanci eno leto pred izbruhom vojne na konferenci v Bazileji mirovno resolucijo. Deli te resolucije tvorijo prav do podrobnosti cilje današnjega mirovnega gibanja. In ko smo se vrnil iz Bazileje, nismo mogli razglasiti svojega sklepa niti v tej hiši delavcem. Nismo mogli povedati avstrijskemu delavstvu, kar so bili sami izrekli po svojih delegatih v Bazileji. To je bilo eno leto pred vojno. Borili smo se z vsemi sredstvi ki so nam bila na razpolago. Veste, kdo so

bili naši nasprotniki, veste, kako so se bojevali proti nam. Potem je prišla vojna in storili smo, kar smo morali storiti, prilagodili smo se razmeram in izkušali smo ohraniti od delavskega razreda to, kar smo mogli ohraniti z našim sodelovanjem. Ali zato nismo odložiti obračuna!

Ali tako kakor se danes glasi vprašanje krivde, kdo da se zoperstavlja miru, tako moramo danes vprašati, kdo je kriv in kaj je krivo v Avstriji, da ne pridemo med vojno do mirnega dela, do skupnega delovanja. To je

notranje vprašanje krivde.

Če ne pridemo v Avstriji do tega, da izrabimo edino, kar je za nas ta vojna ugodnejše oblikovala, da ne izvedemo nove ureditve medsebojnega življenja narodov, tedaj nam ne pomagajo vsi gospodarski programi prav nič. Kruh je važna stvar, nikdar ni bila važnejša kakor danes, ko ga toliko ljudi pogreša; ali človek ne živi le od kruha. Izrabiti moramo trenotek, ko so se vendar pričele stvari pretakati. Kar je bilo desetletja in generacije nepremično, to vse valovi danes. Odprta so pota, ki vodijo lahko navzdol in v brezmočno, neplodno zmedo, ki pa vodijo, če jih primemo prav, v novo zgradbo, vredno nas in naše bodočnosti.

Gotovo je, da ima vlada pri tem težko delo. Ali tega dela ne izvrši, če predloži v ustavnem odseku nekaj vodilnih stavkov o nacionalni omejitvi ali razdelitvi na otrožja, ki so seveda kot izvleček in vez prav potrebni. Temveč to, kar potrebujemo od vlade, je privlačna sila, da pripelje skupaj zastopnike teh narodov in jih združi v razgovoru. Ne menim, da zmore parlament, ki toliko zmore, v teh stvareh vse. Od takšnega „parlamentarničnega kretinizma“ sem daleč proč. Vem, da gre za to, kaj da se godi zunaj v narodih. Oni pa, ki si domišljujejo, da gre pri teh stvareh le za mešetarstvo po hodnikih in da je to zavisno od glasovanj, ti žive v prav hudih prevarah. Kar potrebujemo, je

zavest, da je minil stari čas

in da moremo prelomiti s tem, kar je bilo. Izvleček zgodovinskega nadaljnega dela ni to, kar je bilo, temveč to, kar se poraja — in stvari so se porodile vse drugače. Tega ni učinila vojna, temveč vojna je to le razgalila. **Porodila se je zavest, da se narodi ne puste več komparirati s korporalsko palico in iz sob brokratov, ampak tudi ne z vislicami.** (Živahno odobravanje.) Preveč krvi smo videli, da bi se bal še kak narod krvi. Preveč bede smo videli, kakor da bi se še pomišljal kak narod v boju za najvišje, v boju za svoj oblanek. Iti moramo na naše delo, prešinjati zavesti, da moramo zgraditi novo Avstrijo; ali čim manj bo podobna nova Avstrija stari, tem boljša bo. (Živahno odobravanje.) Slišali smo od min. preds., da vztraja vlada pri stari avstrijski državni misli. Od samih govorov avstrijskih ministrskih predsednikov pa ne bo živela avstrijska državna misel, če je namen teh govorov še tako pošten in topel. (Pritrjevanje pri soc. dem.) Avstrijska državna misel je lepa beseda, s katero so se pa zvezale v teku razvoja različne stvari. Tako ni n. pr. za nas socialne demokrate državna misel ne ljudska država, tudi ne svobodna ljudska država, temveč

svobodna država narodov!

Da se pospešuje razvoj narodov, to je državna misel, a ne žrtve, ki jih prinašajo narodi za ta razvoj.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Od poslanca Zahradnika smo slišali celo temperamenten govor, ki je želel češkemu narodu suvereniteto. Prepričan je, da postane suvereniteta njegovega naroda plod miru. Socialni demokratje občutijo vse simpatije za stremljenja češkega naroda po samostojnem razvoju in po udejstvovanjih vseh sil. Ali vse te želje ne spravijo s sveta dejstva, da moramo živeti skupaj in ob tem dejstvu postane beseda „suvereniteta“ nekoliko dvoumna. Mi socialni demokratje smo bili prvi, ki smo povzeli

ideje l. 1848.,

ideje o nacionalni avtonomiji in ki smo jih postavili na dnevni red, seveda nas naprej niso polušali, temveč so nas zasramovali. Danes je to „šlager“. Mi smo prešinjati zavesti, da svstrijski narodi ne morejo drugače živeti, kakor če ne dobi vsak narod samostojnosti, dejal bi, če ne postane vsak narod osebni. Pri tem hočemo iti tako daleč, kakor je sploh mogoče, ne da napravimo nemogoče stvari, ki jih je reba napraviti skupno. Če pa priznavajo nemški socialni demokratje drugim narodom — ne kot darilo ali milost — njihovo pravico do samostojnosti in svobodnega razvoja v tej zvezi narodov, tedaj pa po drugi strani niso voljni, da bi se nam vzelo to, kar damo drugim. (Živahno pritrdjevanje pri soc. demokratih). Prav tako kakor ni ugodno za Nemce, ne za državo, da bi vsiljevali kateremkoli narodu tujo navlado — tudi češkemu narodu ne — prav tako hočemo tudi za naš narod svoboden razvoj in nočemo se podvreči tuji nadvladi v nobenem delu te države. To morajo razumeti češki politiki vseh strank in najti bodo morali v tem mejo, če se nočejo loviti za utopijami, ki jih ne morejo doseči niti tukaj niti pri nobeni konferenčni mizi na svetu. Opustite medsebojno zastrupljanje, sovraštvo, ki se je nabralo v zadnjih treh letih ne pustite, da bi šlo tako daleč, da popolnoma onemogoči našo bodočnost in jo ruinira. Zavedajmo se tega, da moramo pričeti iznova. Prav zelo iznova, da moramo položiti nove temelje zelo globoko. Oni se zelo moti, da postavi lahko na stare temelje le navidezno zgradbo. Opustimo mi Nemci stare sanje o poslanstvu, kateremu ali nismo kos, ali ga sploh nimamo, ki pa na noben način ni sposobno, da bi nam dajalo pravico do kakršnekoli vlade.

Slovani, zlasti češke stranke, naj puste počivati stare stvari v miru. Ne moremo živeti o tem, kar so napravili naši predniki, temveč moramo pomisliti, da smo sami predniki, da je odvisno od naše moči, močnosti in odločnosti za pravičnost, tudi če krvavi pri tem marsikak star predsodek, in od naše požrtvovalnosti kot posamezniki in kot skupnost, če moremo živeti skupaj na tleh, na katere smo postavljeni, če hočemo ali nočemo.

Dr. Sylvester je menil, naj prične nacionalna pravičnost v tujini. Zal, da smatrajo ljudje pravičnost za eksportno blago, ki se ga prodaja lahko le v tujini (veselost), ki pa ni primerno za konsum na domačih tleh. Ali tako je pač, da ni nobene države, ki bi prav do svojega središča trpela vsled nacionalnega vprašanja toliko, kakor trpi Avstrija. Če hočemo odriniti problem nacionalne pravičnosti od nas s tem, da rečemo, naj prične drugi najprej, tedaj se ne pregrešimo le nad mirom, temveč tudi sami nad seboj.

Ministrski predsednik je moral seveda govoriti tudi o vprašanju prehrane in je iz-

bral prav lepe besede za mestno prebivalstvo. Ali najlepše besede ne prevarajo, da se je pojavila ravno v zadnjem času slabotna popustljivost napram agrarcem. Želel bi tudi, da bi bil povedal min. preds. tudi kaj o tem, kar je treba dohiteti na polju delavskega varstva. Kjer imamo za seboj dobo premirja, če ne že reakcije. Pojavljajo se znaki, da hočejo prihajati z nasiljem nad delavstvo in njegove organizacije z izgovorom o potrebi vojne. To pa je v nasprotju s priznanjem, ki so ga izjavljali delavstvu povsod. Ne potrebujemo nobenih militarizacij. **Če mislijo katerikoli sloj vladati s sabljo delavstva ne bodo.** (Živahno odobravanje pri soc. dem.) To naj sprejmejo gospodje prav resno na znanje. Prav nič nismo pripravljani, da bi jemali še večji del odgovornosti na naša ramena, kakor nas zadene za vso organizacijo prehrane, pripravljani smo, da opravljamo vse, kar že opravljamo za ljudstvo, ali če pa hočejo postopati z nami kakor s kuliji, kakor z vojaki od nekda, tedaj rečemo: Ne, ne sodelujemo! To ni naša dolžnost; nasprotno, s tem, da odtegnemo sodelovanje, rešimo vse. (Živahno odobravanje pri soc. dem.)

Nova ministrstva, ki jih ustanove, so sicer prav lepa. Jaz bi bil želel združitve vseh delavskih stvari v eno delavsko ministrstvo, ker sedaj nastopi zopet razkropitev sil, ali boljše je, kakor je bilo in mnogo se še izboljša. Zlasti ministrstvo za zdravstvo reši naše zdravstvene zadeve iz zastavljanja in upam, da ne vtone socialna politika popolnoma v tem ministrstvu za javno oskrbo. To bo odvisno od oseb. Kar pride dela na nas, storimo vse.

Ali predpogoj za vse delo, predpogoj za razvoj našega življenja je, da pridemo do miru. Socialistični proletarij je občutil prav posebno vso bedo od početka. Ko je na spomlad zadonel klic „Stockholm“, je šel vihar skozi mase: Sedaj je konec! Signal za to je bila

ruska revolucija.

Če je odprla ta vojna vrata za preobrate in nove stvari, ki jih danes še ne moremo izmeriti, tedaj je ruska revolucija dogodek še globokejšega pomena. Carizem je bil opora in temelj vseh reakcionarnih stvari na svetu. Za nas in Nemčijo je imela Rusija še poseben pomen. Carizem je bil temno ozadje reakcije, na katerem se naše razmere sicer niso odražale ravno svetlo, pa vendar nekoliko svetlejšje. To ozadje smo izgubili. (Veselost in pritrjevanje.) **Najtemnejše, kar je sploh v Evropi, to smo žal mi.** Nič več ne bo meril našega napredka ob nečem, kar je še pod nami, temveč na tem, da ni napočil dan le na zapadu, temveč tudi na vzhodu in da se vkljub vsemu nikdar več ne stemni.

Ne smemo več zaostajati, dalje moramo. Naj zadene rusko revolucijo še to in ono, revolucija je nepremagljiva, ona je dejstvo, ki ga ni mogoče več izbrisati iz svetovne zgodovine in naša dolžnost je, da izvajamo iz tega konsekvence. Mi socialni demokratje smo bili prav zadovoljni, da je izjavil od izbruhu ruske rev. naš zunanji urad in tudi Nemčija je izjavila enako, da ne misli pospeševati reakcionarnih poizkusov v Rusiji, ali pa zaježiti ruske revolucije. To je samoposebi umevno, in želim, da ostane pri tem. Politiko našega zunanjega urada sumničijo, kakor da bi bila izpremenila svoje stališče v tem oziru kakor da hoče profiterati iz protirevolucionarnih stremljenj, kakor da se igra z varljivo sliko separatnega miru. Prepričan sem, da grof Czernin ne misli na to. Povsem potrebno in koristno je, da ostanemo napram ruski revoluciji na stališču, ki ga je zavzemala avstro-ogrska politika od začetka.

Klic po miru

doni od vseh strani, tudi od naših nasprotnikov. Socialni demokratje trpe vsled fizičnih težav, da bi se sporazumeli, dalje od razburkanih strasti mas, razburkanih v vojne namene, predvsem pa trpe vsled „šlagarjev“, ki jih izklicujejo in razkriče po vsem svetu kot mirovne pogoje. Ali je gotovo in se uveljavlja ve-

dno bolj: Narodi, tudi naš narod, nočejo, da bi bili krvaveli zastoj, to se pravi, narodi hočejo izruvati s koreninami vse, kar je provzročilo to vojno. Predpogoj miru je trdni sklep državnikov in narodov, da ustvarijo novo mednarodno pravo. Pravo zadoščenje in veliko upanje za nas je, da postajajo merodajne besede Marxove, ki jih je bil pred 50. leti povedal internacionali, da zariše črte, ki naj omogočijo skupno življenje narodov. Te besede je izrekel zopet papež v svoji zadnji izjavi kot cilj, ki naj postane merodajen v razmerju med državami, to so namreč velika načela pravičnosti, ljubezen in morale, ki so merodajna v privatnem življenju za razmerje drugega napram drugemu in ki naj postanejo merodajna tudi v razmerju med državami.

Predpogoj miru in mirovni poganjanj je, da ne izgine ta cilj izpred oči. Lažje se približamo drug drugemu, če ugotovimo prej, da naj ne konča vojna z medsebojnimi pregrajami in medsebojnimi ogroženjem, temveč naj bo konec ta, da prijateljsko živimo drug ob drugem v skupnem kulturnem delu vseh narodov. O tem se pač lahko doseže edinost. Težje je seveda s podrobnostmi. Kakor priznavamo, kar sta dejala grof Czernin in rajhs-kanceler v slavo miru in želji za mir — a dovolj ni. **Živimo v času, ko je treba govoriti jasno in nedvoumno.** Danes govore državniiki k vsemu svetu in zato naj bi govorili s takimi besedami, ki jih v tujini ni mogoče zamolčati, ne zavijati, ne napačno razlagati. Prav tako manjka tudi v odgovoru rajhs-kancelerja beseda: Ne maramo osvojitev! Tako kakor manjka v nemškem odgovoru beseda Belgija, manjka pri nas Srbija in Rumunija. Vemo, da takih osvojitvev ne mara noben razumen človek, ali tudi na zunaj naj bi bili povedali, da mi to vemo. To je važen moment za to, da pridemo k miru. Ker manjka je pogrešek.

Moja dolžnost tukaj je, skrbeti za to, da dobi množica na Angleškem in Francoskem pogum priznanja, da je mogoč mir, ne da bi kršili ali zatirali kak narod, da je mir mogoč, ker ne žive v centralnih državah sužnji, kakor menijo in kakor jim dopovedujejo, temveč, da so tudi tukaj svobodni ljudje, ki hočejo demokracijo in ki bodo izvojevali svobodo in mir. Strašno je, kar smo doživeli; ali kakor je strahno, svojo dolžnost moramo izpolniti. A zato potrebujemo, ne le posamezniki, temveč stranke in narodi tudi, nekaj samozatajevanja, mnogo poguma, mnogo prepričanja, da je stari čas minil, da mora priti nov čas, ki pričinja z mirom in vodi k svobodi. (Živahno odbravanje pri soc. dem.)

Politični pregled.

— **Nemčija, zapreka miru.** Kakor smo poročali v sobotni številki, je govoril rajhs-kanceler v glavnem odboru. Njegov govor so napovedovali že nekaj dni prej kot veliki dogodek, ki razjasni vse one nejasne domneve o Belgiji in ki nas pripelje bližje k miru. Dr. Mihaelis je torej govoril in korenito razpršil vse dvome o Belgiji in o miru, namreč dvome zblaznelih Vsenemcev in podivjanih aneksionistov, ki so živel že nekaj tednov v strahu, da se ukloni nemška vlada pritisku zmernih elementov in kratkomalo izjavi, da izroči Belgijo tistim, katerim jo je vzela s kruto nasilnostjo. Ne, tega ne stori Nemčija, Nemčija, ki zmaguje na vseh frontah, ki bo zmagovala še na drugih frontah, ona kratkomalo ne stremi po drugem — to je jasno razvidno iz vseh izjav njenih velikih mož — kakor da narekuje mir. In zato mora prenašati neizmerno bedo nemško ljudstvo in mi. Čez drn in strn moramo za Nemčijo, ki vsak dan očitnejše kaže, da ne mara miru s sporazumljenjem nasprotnikov. Kadar napravi pol koraka naprej na poti k miru, napravi prihodnji dan takoj deset korakov nazaj. Namesto da bi sedaj v četrtem vojnem letu gledala Nemčija, da prične z delom, ki naj pomiri duhove, pa vliva vedno iznova olje na razburkane valove.

— **Parlamentarni položaj.** Kriza glede parlamentarnega položaja se je znatno poostriila. Tekoči teden prinese odločitev. Konference ministrskega predsednika z voditelji

raznih strank se nadaljujejo. Zbornica poslanec bo imela ta tečen le dve plenarni seji. Zlasti napet je položaj v nemškem „Nationalverbandu“, kjer utegne priti do razkola. Wolf in njegovi pristasi zahtevajo, naj vsi načelniki, njih namestniki in referenti odsekov, ki pripadajo „Verbandu“, odložijo svoje mandate, dočim večina stranke odklanja tak dalekosežen korak. — Poljski klub izvoli menda poslanca dr. Tertila za načelnika.

— **Hrvatski sabor** je na zadnji seji sprejel zakonski načrt o reformi županijske uprave in načrt glede zlorabe pri vojnih dobavah, zakon glede legalizacije nezakon-skih otrok padlih vojakov. Sabor se je potem na nedoločen čas odgodil.

— **Cenzura v Nemčiji.** Glavni odbor nemškega državnega zbora je sprejel resolucijo proti strogi nemški cenzuri. Prepovedi časopisov naj bi bile dopustne le iz razlogov ogroženja vojnih podjetij in samo, če privoli državni kancler.

— **Iz nemškega državnega zbora.** Glavni odbor nemškega rajhstaga je v soboto razpravljal o socialnih vprašanjih in sprejel resolucijo glede izpusta letnikov 1869 in 1870 iz armadne službe ter glede izpusta očeta iz bojne črte, če sta oče in sin na fronti. Končno je odobril glavni odbor predloge za zvišanje dnevne plače moštvo in rodbinskih podpor.

— **Peru nasproti Nemčiji.** Vlada južno-amerikanske republike Peru je poslala Nemčiji ultimatum, ker je nek podmorski čoln potopil ladjo „Lorton“, ter zahteva zadoščenja v osmih dneh.

— **Nemiri v Italiji.** V Rimu se je vršil v petek ministrski svet, ki se je bavil z zadnjimi nemiri v raznih mestih Italije. V provincah Turin, Genua, Alessandria, Messina in Reggio se je proglasilo obsedno stanje. Predmet ministrskega posvetovanja so bile tudi naredbe glede četrte zimske vojne, proti kateri se v širokih ljudskih slojih pojavlja odločen odpor. Ministrski svet je razpravljal tudi o proti sredstvih socialistični agitaciji proti nadaljevanju vojne. Socialistična stranka je razposlala vsem socialističnim občinskim upravam novo okrožnico, v kateri se pozivljajo občine, naj v zmislu predlogov svojedobne okrožnice takoj potrebno ukrenejo.

— **Proti Lazzarju ne bo sodnega postopanja.** Iz Lugana poročajo: Državno pravdnitstvo je sodno postopanje proti tajniku socialistične stranke Lazzariju odklonilo, ker v njegovi okrožnici ne najde zadostnega poudara za kazensko postopanje.

— **Demokratična konferenca v Petrogradu.** V Petrogradu se je v petek otvorila vsruska demokratična konferenca. Udeležuje se je okolo 1200 odposlancev iz vseh delov države. Tudi vlada je zastopana. Predsedstvo obstoji iz 25 članov, med temi Čejdze in Cereteli. K besedi se je oglasil Kerjenski, sprejet z živahnim ploskanjem. Pozdravil je konferenco v imenu vlade ruske republike in kot najvišji vojni poveljnik ter izvajal: Ker je vlada že v moskovski državni konferenci razvila svoj program, izpregovoril bom le nekoliko besed v lastno obrambo, zlasti z ozirom na Kornjilova. Kerjenski izjavlja, da je že delj časa dobival obvestila, da se pripravlja državni štrajk ter da je od dneva do dneva storil potrebne korake, da prepreči nerazveseljivi dogodek. Ko je Kornjilov postal vrhovni poveljnik, je glavni stan pričel provizorični vladi pošiljati ultimatum za ultimatum. Vlada si je bila svesta, da dogodki v Galiciji zahtevajo novih naporov, da se prepreči razkroj armade. A on je v ta namen nastopil svojo pot, dočim mu je glavni stan hotel vsiliti drugo smer. Nastal je boj med obema strujama in glavni stan je vsako nezgodo na fronti izrabil, da je takoj poslal nov ultimatum v Petrograd. Neposredno pred moskovsko konferenco je prejela vlada še odločnejši ultimatum, ki je grozil, da razbije konferenco. Vlada pa je tudi ta ultimatum odklonila. Po polomu pri Rigi so znane razprave v glavnem stanu postale še burnejše. Kerjenski je končal z izjavo, da bo vsakdo, ki bi se dotaknil svobodne ruske republike, čutil vso moč revolucionarne Rusije. — Vojni minister Verhovskij je naglašal, da se

armada in brodovje nista branila, nastopiti proti sovražniku, da pa nimata onega duha zmage, ki edin more rešiti Rusijo. Bivši minister Černov in maksimalist Kamenev sta se izjavila proti zvezi s kadeti in ostalimi meščanskimi strankami, s katerimi se socialisti ne bodo nikdar porazumeli, dočim je Černeteli izrazil svoje prepričanje, da se izključno socialistična vlada ne bi mogla dolgo držati. Seja se je o polnoči zaključila.

— **Socialističen vladni blok v Rusiji.** Glasom poročil petrograških listov se nameravajo boljševiki emancipirati od anarhističnih fantazij ter s privoljenjem Lenjinovim sestaviti v sporazumu s socialnimi revolucionarji, manjševiki in malomeščani vladni blok. Tudi bivši poljedelski minister Černov se strinja s to namero.

— **Finski deželni zbor.** Petrograška agentura poroča: Ko je predsednik odstranil pečate na vratih k dvorani finskega deželnega zbora, zbralo se je v soboto 80 socialno demokratskih poslancev na sejo, ki je trajala poldrugo uro. Sklepalo se je o osemurnem delavniku, o zakoniti ravnopravnosti židov, ter o izvrševanju državne suverenitete po deželnem zboru. Središče in desnica se seje nista udeležila.

— **Wilson in mirovna pogajanja.** Londonskemu listu „Morningpost“ se iz Washingtona poroča, da je Wilson svojemu zaupniku polkovniku House naročil, naj preskrbi potrebne priprave za mirovno konferenco. Tudi Francija in Anglija sta baje že pričeli s takimi pripravami. List pripominja, da politični krogi smatrajo poročilo za resnično.

Dnevne beležke.

— *Čitatelji in naročniki „Napreja“ naj blagohotno oprostite, da prinašamo danes le na treh straneh gradivo. Stroj v tiskarni se je pokvaril in vse delo se je moralo izvršiti na roke, kar je seveda silno zamudno. Upamo, da bo jutri zopet vse v redu.*

— **Tragedija otrok.** V petek zvečer se je zgodila v Ljubljani v Perkotovi gostilni na Zabjaku jako značilna tragedija, ki je zahtevala življenje komaj 16 letnega dekleta. Franc Kikelj, tudi šele 16 let star se je zagledal v gostilničarjevo hčerko Frančiško Donaj, prihajal večkrat v gostilno in skušal pridobiti dekletu za se, ki pa je odklanjala njegove ponudbe. V petek se je končno odločil deček, da umori dekletu in sebe. Zbrusil si je v ta namen v Samassovi tovarni, kjer se je učil ključavničarstva, velik nož na obe strani in pripovedoval svojim tovarišem, da se namerava umoriti. Deček, ki je na zunaj jako prikupen, je potem zvečer pohajal okolo hiše, prišel je tudi v gostilno in ostal tam do policijske ure. Ko se je dekletu poslavljalo od gostov, je odšel iz sobe tudi mladenič in počakal dekletu v veži ter ob stopnicah zasadil v temi nož v dekletove prsi in nato še sebi ter zbežal na cesto. Dekletu je pribežalo v sobo, reklo „Poglejte, kaj mi je naredil“ in se takoj zgrudilo v nezavest. Kikelj je ranil sebe tudi precej, vendar utegne okrevati. K deklici so poklicali vojaškega zdravnika iz Virantove vojaške bolnišnice, da je ranjenko obvezal za silo, a ta je umrla že na potu v bolnišnico. Šele eno uro pozneje se je vrnil tudi Kikelj v sobo, ker ga je rana v prsni jela močno skeletu; tam so ga obvezali, in nato ga je odvedla policija v zapor. — Ali je to zločin ali ni, o tem bo izreklo sodbo sodišče. Vsekakor pa moramo pripomniti k tej žalostni dogodbi, da tiči krivda v družabnih razmerah, v slabem varstvu mladine in v skrajno nemarni brigi javnih korporacij za vzgojo doraščajoče mladine. Deček, ki postane žrtev roke pravice, je po naravi razburljiv, sicer pa miren in resen. Namesto, da bi obiskovali taki mladeniči obrtne nadaljevalne šole, ali se zaposlovali kako drugače, se vzgajali za resno življenje, jih prepušča javnost, da tavajo in se potikajo po raznih beznicah in potem, ko je nesreča gotova, jih postavijo pred sodni tribunal, da izreka obsodbo nad njimi, v resnici pa zasluži obsodbo družba. To je jako

slaba morala, ki najprej ne napravi ničesar, da bi se mladina vzgojila v resne ljudi, ko napravi prestopke ali zločin jo pa „kaznuje“, in ravna z njimi po zakonih, ki se pečajo z mladinsko oskrbjo. Seveda je treba, da postane prej „zločinec“. Tak nesrečni dogodek nam kar najbolj potrjuje žalostno dejstvo, da je pri nas ideal še vedno kaznen, ne pa briga, kako bi se vzroki kaznivih dejanj zmanjšali.

— **Borniranost društva hišnih posestnikov v Ljubljani** je dobila viden izraz v pritožbi, ki jo je vložilo proti sklepu mestnega občinskega sveta, ki dovoljuje mestnim uradnicam možnost, ne da bi izgubile službo. Človek bi se zjokal nad tako neumnim početjem, če bi le kaj pomagalo, tako pa samo strmi, ker pri najboljši volji ne najde tehtnega vzroka za tako pritožbo. Če bi bil mir in predpust, bi človek mislil, da zbijajo gospodje slabe šale. Pritožbo, vredno največjega abderitskega slavospeva, so podpisali gospodje: predsednik Ivan Frelih, Dragotin Hribar, Ivan Petkovšek, T. Korn, Feliks Toman, F. Osterman, Josip Kosler, Ivan Ogrin in Alojzij Korsika.

— **Vojna zveza.** Opozarjamo, da sme svak delavec pravico izjaviti, kje bo kupoval. V poštev pridejo le: tovarniško skladišče, konsumno društvo ali pa prodajalna Vojne zveze. — Ako se kje tako ne dela, naj se dotični pritožijo na „Vojno zvezo“.

— **Vsi tržaški tramvajski uslužbenci na cesti.** „Lavoratore“ poroča, da je odpovedala tržaška tramvajska družba 29. septembra vsem svojim uslužbencem službo z osemdnevno odpovedjo. Družba se sklicuje na to, da mora ustaviti obrat, ker jej mestna elektrarna ne more jamčiti, da bi jej dajala električni tok zaradi pomanjkanja premoga. Nekateri uslužbenci so bili pri družbi že po 20, 30 let.

— **Šolska poslopja in vojaški nameni.** Rodrug Glöckel je interpeliral v drž. zboru iznova naučnega ministra glede uporabe šol za vojaške namene. On je interpeliral že v juniju, da bi bila poskrbela naučna uprava pravočasno za izpremembo. A seveda se ni storilo pav nič v tem oziru. Po šolah, in to po vsaj državi, so nastanjene še dalje bolnišnice, vojaški uradi i. t. d., šolska mladina pa nima rednega pouka in postaja od dne do dne bolj podivjana. Interpelacija pozivlja naučnega ministra, da naj ukrene takojšnjo izpraznitev vseh šolskih poslopij.

— **Proti smrtni kazni.** Na kratko smo že poročali, da so vložili v drž. zboru socialno demokratični poslanci predlog, naj se odpravi smrtna kazen. Predlog se glasi: § 1. Smrtna kazen se odpravi za civilne in vojaške osebe. Smrtna kazen se nadomesti s težko ječo. § 2. Ta zakon se uveljavi z dnem razglasitve.

Aprovizacija.

S seje mestnega aprovizačnega odseka. Izšla je ministrska naredba, ki urejuje promet s kurivom. Uvedejo se karte za kurivo z veljavnostjo od 4. novembra dalje. S hišnimi polami se bo ugotovilo, koliko imajo posamezne stranke premoga, oziroma drva. Stranke, ki imajo v svoji zalogi več kot 250 kg premoga in 5 m³ drv, ne dobe kart. Karte za kurivo ločijo kurivo za kuho in kurjavo. V Ljubljani razdeljujejo premog premogarji na karte. Težave bodo s prevažanjem premoga na dom in se bodo morale že stranke navaditi, da hodijo same iskat premog. Mestni občini je obljubljenega toliko premoga, da bo mogoče pri največji štedljivosti shajati. — Prihodnji teden se razdeli na krušno karto po 1/2 kg moke za pecivo in 1/2 kg moke za kuho. Mestna aprovizacija je pričela, kot prevzemalnica vse za Ljubljano določene maščobe, z razdeljevanjem špeha. Prvi okraj je že prišel na vrsto, drugi okraj dobi špeh v pondeljek in ostali kraji v najkrajšem času. Aprovizacija pričakuje, da bo prebivalstvo vsaj pol leta lahko preskrbela z mastjo. Jajc ni. Dovoz je popolnoma izostal in je največje pomanjkanje jajc v Ljubljani. Niti težko bolnih ni mogoče preskrbeti za najnujnejše potrebe. Vse zelje je v ljubljanski okolici

zaseženo na korist mestne aprovizacije. Vsak izvoz je odslej prepovedan. Aprovizacija bo v največjem obsegu pričela s kisanjem zelja in si zagotovila kolikor mogoče veliko zalogo.

Špeh. Mestna aprovizacija je oddajala v petek strankam prvega okraja špeh in sicer po devet kron kilogram. Pojavilo se je nekaj strank, ki niso bile s prejetim blagom zadovoljne. Nekateri izbirčne gosposinjne so vrnile špeh, češ, da ga ne morejo rabiti. Naznanjamo vsem strankam, da je špeh, ki ga prodaja mestna aprovizacija, tak, kakršni so prašiči. Da sedaj klavna živina vsled splošnega pomanjkanja krmil ni rejena, to ve vsak, in slabo rejeni prašiči imajo slab špeh. Stranke naj bodo toraj pripravljene, da ne dobe takega špeha, kakor so si ga lahko izbirale v mirnih časih po stojnicah. Kdor ni zadovoljen s takim blagom, kakor ga imamo sedaj, naj sploh ne hodi k nam po špeh. Potrebni ljudi, ki trpe pomanjkanje, je dovolj, in ti bodo gotovo zadovoljni s tem, kar jim moremo pri sedanjih razmerah pri svoji najboljši volji nuditi.

Krompir za drugi okraj. Mestna aprovizacija bo delila v torek 2. t. m. dopoldne in popoldne strankam drugega okroja krompir na nova rdeča nakazila. Od 8. do 9. dopoldne pridejo na vrsto števil. 1 do 150, od 9. do 10. št. 150 do 300, od 10. do 11. št. 300 do 450, od 2. do 3. popoldne št. 450 do 600, od 3. do 4. št. 600 do 750, od 4. do 5. št. 750 do 900. Vsaka oseba dobi 3 kilograme. Kilogram stane 30 vinarjev. Prinesite s seboj posodo in drobiž.

Sadje na rumene izkaznice C št. 801 do 1600 bo oddajala mestna aprovizacija v torek 2. oktobra popoldne na dvorišču šole na Ledini. Na vrsto pridejo od 2. do pol 3. št. 801 do 900, od pol 3. do 3. št. 900 do 1000, od 3. do pol 4. št. 1001 do 1100, od pol 4. do 4. št. 1101 do 1200, od 4. do pol 5. št. 1201 do 1300, od pol 5. do 5. št. 1301 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do 1500, od pol 6. do 6. št. 1501 do 1600. Vsaka oseba dobi 1 kilogram, kilogram stane 40 vin. Prinesite s seboj drobiž in posodo.

Razno.

* **Fran Supilo umrl.** „Corriere della Sera“ poroča iz Londona: Tu je umrl hrvatski saborski poslanec Fran Supilo. Že pred leti so se bili pri njem pojavili znaki duševne bolezni, ki so se v zadnjem času pomnožili. Umrl je v nekem sanatoriju. V Supilu — pravi „Corriere“ — je izgubila Italija najboljšega prijatelja med Jugoslovani.

Listnica uredništva.

O. P. v Z. — 1.) Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani. 2.) Zveza bolniških blagajn za slovensko ozemlje se snuje. Seve ne gre vse tako hitro, kot bi si kdo mislil; vojne razmere ne dopuščajo potrebnega razmaha.

Matevž M. v K. — Vložite pritožbo na c. kr. okrajno glavarstvo. Utemeljite tako, kot je kr.

A. J. v K. — „Lavoratore“ izhaja dvakrat na dan, in sicer zjutraj in zvečer. „Arbeiterwille“ izhaja v Gradcu, enkrat na dan.

N. N. 101. — 1.) Ne. 2.) Pridite v uredništvo.

Vrvica pletena iz celuloze

E. MENASSE

Skladišče in zastopstvo papirnih tovarn v TRSTU.

Priporočljive knjige in knjižice.

Prav toplo priporočamo sodrugom, da naročajo

knjige in knjižice:

Socializem. I. zvezek; upravitel A. Kristan. Cena 20 v, druga izdaja.
 Socialna demokracija in kmetijsko ljudstvo, iz poročila urednika Ant. Kristana. II. zvezek. 10 v.
 Zakaj smo socialisti? Uredil Ant. Kristan. III. zvezek. Cena 14 v.
 Komunistični manifest. Napisala K. Marx in Frid. Engels. IV. zvezek. Cena 40 v.
 Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Napisal Karl Kautsky. V. zvezek. 30 v.
 Kapitalistični razred. Spisal Karl Kautsky. VI. zvezek. Cena 30 v.
 Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost. Napisal L. Wahrmund. VII. zvezek. 70 v.
 O konsumnih društvih. Uredil A. Kristan. VIII. zvezek. Cena 30 v.
 Kapitalistični razred. Napisal A. Kautsky. IX. zvezek. Cena 30 v.
 Nevarni socializem. Napisal E. Kristan. X. zvezek. 30 v.
 Narodno vprašanje in Slovenci. Napisal Etbin Kristan. XI. zvezek. 30 v.

Strahovi. Napisal Etbin Kristan. XII. zvezek. 30 v.
 Država bodočnosti. Napisal K. Kautsky. XIII. zvezek. Cena 40 v.
 Vojska in socialna demokracija. Cena 30 v.
 Program socialne demokracije v Avstriji. 6 v.
 Vun z enako volilno pravico. 4 v.
 Zvišanje duhovniških plač. 10 v.
 Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Spisal E. K. Cena 8 v.
 V dobi klerikalizma. Spisal Liberatus. 40 v.
 Razprave VII. rednega zbora jugoslovan-socialne demokr. stranke v Avstriji. 60 v.
 Španska inkvizicija. I, II, III, IV.
 Socializem in moderna veda. Spisal E. Ferri. K 120.
 Politično življenje Slovencev. Knjižica leposlov. političnih in socialnih spisov. I zvezek. Napisal dr. D. Lončar.
 Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Knjižica leposlovnih, političnih in socialnih spisov. II. zvezek. Napisal dr. D. Lončar.

Slovenci. Napisal dr. D. Lončar. III. zvezek. Prešernov spomenik. Uredil dr. Dr. Iv. Prijatelj. 80 v.
 Drama Prešernovega duševnega življenja. Spisal dr. Iv. Prijatelj. 40 v.
 Naši zapiski. (Se dobi nekaj starejših letnikov po 480.)
 Občinski socializem. Spisal Abditus. 70 v.
 Pripovedni spisi.
 Francka in drugi. Spisal Et. Kristan. 50 v.
 Pod spovednim pečatom. I. in II. del. Napisal katoliški kaplan Hans Kirchsteiger, poslovenil E. Kristan. Prva knjiga stane K 260, druga K 2—.
 Magdalena. Spisal S. Macher. Preložil dr. A. Dermota. Cena K 2—.
 Iz nižin življenja. Spisal P. Mihalček. K 1—.
 Zavičev pesimizem. Spisal Etbin Kristan.
 Matl. Sloveči Gorkijev roman. Poslovenil M. J. K 4—.
 Rim. Zgodovinski roman. Spisal E. Zola. poslovenil E. K.

Občno konsumno društvo v Idriji

registr. zadr. z om. zav.

Trgovina s specerijskim manufakturinim in konfekcijskim blagom, obuvali, opojnimi pijačami.

Pisarna v Idriji št. 446.

Prodajalne:

Centralna v Idriji.

Podružnice:

Na Brusovšu in Podgorami v Idriji in v Spodnji Idriji,

Lastna posestva, valjčni mlin.

Pristopnina znaša 2 K, delež 40 K.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 180, za dame K 150, za otroke K 120. Zaradi drage poštnine priporočamo se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Občno konsumno društvo

v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljša aprovizacijsko mesto, ki preskrbuje z vsemi potrebščinami svoje članice po na najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

Dolžnost vsakega sodruga in prijatelja našega lista je, da za list agitira, nabira naročnike in pošlje upravi vse naslove svojih znancev in prijateljev, katerim bi se list poslal na ogled.

„ASANOL“

(zakon. varovan)

škatljica stane 1 krono.

„Piff-Paff“ (nadomestilo za podganje smrt)

najboljše sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolašce. 1 zavojček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrak z rumom, citrono, mleko ter Sida-mednim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati neraven, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoj (zadostiča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Vsa pohištvena in stavbena mizararska dela

prevzame

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

reg. zadruga z om. poročtvom

Vič-Glince pri Ljubljani

po izredno solidnih cenah in jamči za dobro izvršbo.

ima že doslej najboljše reference.